

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

פרשת וישלח

"וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו.. כה תאמרון לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב.. עם לבן גרתי" וגו'. מי עורר את ליבו של יעקב לשלוח מלאכים לעשו? ומי בכלל הודיעו שעשו באזור? ומי עשאו לעשו אדון ליעקב שיקראהו בשם "לאדוני לעשו"? ומה יועילו סיפוריו לאחיו על קורותיו עם לבן? ומה פשר שלושת המחנות וסדרם? ומי התיר לו להשתחוות שבע פעמים עד גישתו עד עשו? מה בכלל חפץ להשיג בכל הפעולות הללו?

כאן ראויים דברי הרמב"ן החוזרים במעשיהם של אבות. "נכתבה פרשה זו להודיע כי הציל ה' עבדו וגאלו מיד חזק ממנו, שיעקב לא בטח בצדקתו והשתדל בהצלתו בכל יכולתו, ויש בה רמז לדורות כי כל אשר ארע לאבינו עם עשו יארע לנו תמיד עם בני עשו וראוי לנו לאחוז בדרכו. חשוב לזכור: יעקב לא שוכח לרגע את דרך נטילת הבכורה ונפתולי ההטעיה בנטילת הברכה. לא שוכח את צעקת עשו הגדולה והמרה ודמעותיו. דכתי': "האכלתנו לחם דמעה ותשקנו בדמעות שלישי, באותו יום נשרו שלוש דמעות מעיני עשו. אמר רבי אלעזר, הרי רשע בוכה ודמעות על לחייו, ואני מחזירו ריקם?! יעקב חשש שמידת הדין מתוחה, מצד שני ידע יעקב בדברו ליצחק, "אנכי עשו בנך בכורך". דברי יצחק כביכול הם דברי בת קול "הקול קול יעקב והידיים ידי עשו", קול יעקב זועק ממה שעשו לו ידי עשו בימי אדריאנוס קיסר ובהרוגי מלכות ובשאר פורענויות. יעקב לא שוכח כל תלאותיו בבית לבן וכל רדיפות שנרדף. כל אלה משוקעים בליבו ומכוונים צעדיו. ועתה לקראת המפגש עם אחיו עשו, אשר אמר וקיווה: "יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי". על כן "ויירא יעקב מאד וייצר לו". יש כאן מאבק איתנים המכריע בין טוב לרע.

יעקב לא שולח מבניו או מאנשי חילו כי אם מלאכים. מי הם מלאכים אלו? בליל הבשורה לאברהם על הולדת יצחק, יצאו המלאכים מאוהל אברהם לסדום. בהגיעם שמה ציוו ללוט צא מן המקום "כי משחיתים אנחנו את המקום". [אנחנו משחיתים ולא ה' ששלחנו...]. הם המלאכים אשר אמרו: "מה אנוש כי תזכרנו", הנה דברינו מוכחים ממעשי סדום הסוררת. מלאכים אלו נענשו לשבות 157 שנה (מלידת יצחק 60 שנה, יעקב יצא בן 63 שנים, 14 שנה בבית שם, 20 שנה בבית לבן), אותם שלח יעקב אל עשו שמעשיו כסדומיים. המאבק כאן על צביון עולם ויש לגייס את המלאכים שטענו בשעת הבריאה.

עם זאת הפרשה נדרשת בפנים אחרות. החכמים התנאים תמהו מאוד על יעקב אבינו לאמר: "מחזיק באזני כלב עובר מתעבר על ריב לא לו". כלב זה מהלך לדרכו, מה ראה יעקב לילך אצלו, כלום לא יהיה מנשך בבשרו? רוצה לומר, מה לך לילך, להתקרב ולהחניף לגוי?! היכן הביטחון במה שנאמר לך "הנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך"? היכן הביטחון אחר מה שראית ושמעת במראות הסולם?! ועוד שקראת לעשו "אדוני".."עבדך"?! במד"ר למדו התנאים מידה כנגד מידה, לומר: "באותה שעה שקרא יעקב לעשו אדוני, אמר לו הקב"ה אתה השפלת עצמך וקראתו אדוני שמונה פעמים, חייך אני מעמיד מבניו שמונה מלכים קודם לבניך." [מלכי אדום מלכו שמונה דורות קודם מלכות דוד].

למרות זאת לדברי האור החיים הקדוש, ראה יעקב שלושה זמנים יש לישראל עם עשו, האחד שיהיו בני יעקב ועשו באחוה, דכת' "עשו אחיו" וזה היה עד עת החורבן. השני מחורבן הבית עד

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כציונות לפרשת שבוע

עת הקץ דכת' "ארצה שעיר" ולא ישגיחו במעלת ישראל. **והשלישי** בימים הבאים, "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה".

המחנך ידגיש בפרשה זו את הדרך בה לימד יעקב את בניו כיצד נוהגים עם גויים בגלות. ואמנם בבוא רבנו הקדוש לכתוב אגרת לקיסר אנטונינוס, ציווה לרבי אפס לכתוב. משראה רבי בפתח האיגרת את המילים: "מנשיא ישראל לקיסר אנטונינוס", קרע את האיגרת וציווה לכתוב איגרת חדשה הפותחת במילים: "מן **עבדך יהודה למרן מלכא** אנטונינוס". תמה עליו רבי אפס, "מפני מה אתה מבזה כבודך, משפיל עצמך"? ענה רבי: "כלום טוב אנכי מסבי יעקב שאמר: "כה אמר עבדך יעקב". צריך דרכי תחבולה איך להתנהג בגלות עם גוי". נמצא יעקב סולל לבניו דרך הזהירות עם מלכות הגויים. (גם בשלוח יעקב את בניו למצרים לשבור בר, לא היה זה מפני הרעב, אלא "מפני **למה תתראו**" אל תראו עצמכם שבעים בשעה שהעולם ברעב). לפיכך שלח לעשו הרשע **מנחה** והרחיב בין עדר לעדר **למלא עינו**, והרחיק הנשים מפני זימתו, כל זאת ללמד, שאף שיש בידו להיאבק, הוא מבכר דרך של **דורון ותפילה** ע"פ המלחמה. בפרשה זו **המחנך ייתן דעתו לבעיית יחס התלמידים למושג "גוי"**. מושג טעון ויש ללמדו מתוך העיון בפרשה ובפרשניה, ראשונים ואחרונים, ולא מתוך **להט יצרים** המשיג את ההיפך. ובעיקר על רקע קורותינו עם הגויים, כי התורה היא תורת חיים לא לשעתה כי אם לנו היום ממש. **המחנך יראה** כיצד הפרשה מלמדת דרך חיים תוך השתמרות מן הגוי. בבתי ספר בגולה נושא זה מרכזי, טעון ומחייב לימוד זהיר.

שבת שלום לצוות המורים המחנכים